

ÜNİVERSİTE GAZETECİLİĞİ KÜLTÜR GAZETECİLİĞİ OLMALIDIR

Feyyaz BODUR *

University Newspapers' Should be Cultural Newspaper

Today all newspaper are aimed for reaching to the different targets or readers with a different content life in their publishings. Beside of this main aim, they have to keep their ideology, strategy, function and responsibilities during explanation or interpretation dealt with news which are placed on their newspaper.

As well as known Universities are the institutions where in charged for preparing society's future. Everything presents to society which are realised by researching objectively, criticising independently, producing and developing new knowledge and improvements scientifically. For the reason that universities are present to people of the right or wrong side of facts by researching from scientific point of view. Activities of the universities are provide people to know better than before. Under the lights of above paragraphs it can be said that universities which are publishing newspaper and distribute in their body or region should be more careful about the content of their newspaper.

In the other words, their newspaper's content should be more cultural than being popular. So, we suggest that their contents have to include cultural atmosphere for their readers. This can distribute their intellectual products to wider target via their newspaper because of they are cultural bank of the society.

.....

* Yrd.Doç.Dr.Anadolu Üniversitesi Öğretim Üyesi

1. Giriş

Yazılı iletişim, insanların, yazı ve yazı yazacak bir zemini kullanabilme yetisine sahip oldukları anda başlamıştır diyebiliriz.

Yazının ve yazı yazacak zeminin geliştirilmesiyle insanlararası iletişim daha da hız kazandı. Halk yöneticilerden, yöneticiler de halktan yeni bilgiler edindiler. Beğeniler, karşı çıkışlar, emirler, istekler yazı ile daha etkili duruma geldi.

Kağıdın ve baskı makinesinin icadı ve bunların geliştirilmesiyle, yazılı iletişimin boyutları da değişti. Basılı materyallerin türleri çoğaldı, gazete, kitap, dergi, broşür gibi yayınlar toplum yaşamına girdi.

İnsanların haber alma gereksinimlerinin giderilmesi için bugünkü şekli ve içeriğiyle olmasa da insanların ilk çağlardan beri gazete çıkardıkları bilinmektedir.

Çinlilerin 4000 yıl öncesinden beri bir çeşit gazeteye sahip oldukları Volter tarafından iddia edilmekte, ancak bu iddiayı kanıtlayan bir kaynak gösterilmemektedir. Louvre Müzesinde saklı bazı Mısır Papirüslerinden ise, İsa'dan 1750 yıl önce III. Thoutmes'in bakanlarından birinin bir gazetede çıkan yazıyı tekzip ettiği anlaşılmaktadır. (İnuğur, 1982, s.32)

Değişik konularla ilgili bilgilerle birlikte, düzenli aralıklarla yayınlanan ilk gerçek gazete diyebileceğimiz yayınlara 17. Yüzyılın başlarında rastlanmaktadır. Bugünkü anlamda ilk gazete ise 1609 yılında Strasbourg' da haftalık olarak almanca yayınlanan, Avisa Relation Oder Zeitung'dur. (İnuğur, 1982, s.57) Diğer Avrupa ülkelerinde de ilk gazete örneklerini yine 17. Yüzyılda görüyoruz.

Türklerde ise bugünkü anlamda ilk gazeteler Osmanlı İmparatorluğu zamanında yabancılar tarafından çıkarıldı. Matbaanın, bulunuşundan ikiyüzelli yıl sonra Osmanlılar tarafından kullanılmaya başlanması basın yayın hareketlerinin de Avrupalılardan yaklaşık ikiyüzelli yıl geç başlamasına neden olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde ilk gazete 1795 yılında basıldı. İlk Türkçe gazete olan Takvim-i Vakayı ise 1 Kasım 1831 tarihinde yayınlandı.

Gazetelerin basit bir anlatımla haber verme işlevini yerine getirdikleri söylenmekte ise de, bugün gazeteler haber verme işlevleri ile birlikte daha pek çok toplumsal ve psiko-sosyal işlevleri de yerine getirdikleri kabul ediliyor. Bunlar arasında kamuoyu oluşturarak, belirli

bir konu üzerinde ikna etme, eğitime, eğlendirme, oyalama, reklam yapma da yer almaktadır. (Tokgöz, 1981, s.13)

Gazeteler, toplumun farklı kültür düzeylerindeki insanlara haber ve bilgi satmak için değişik içeriklerle yayınlanmaktadır. Gazetelerin fikir ya da magazin gazeteleri gibi adlar almaları, gazetelerin içeriklerinden kaynaklanmaktadır.

Gazeteler olaylar hakkında bilgi verirler. Ancak, olaylar hakkında açıklamalarda bulunmak ve yorum yapmak yine gazetelerin amaç ve görevleri arasında yer alır.

2. Gazete Bir Kimliktir

Nasıl “kadın”, “erkek” cinsiyet kimliği, “doktor”, “mühendis” vb. meslek kimliği olarak kişilerin toplum içindeki yerini belirlemede ölçü oluyorsa, kitle iletişim araçlarının içerikleri ve bu araçların ürettikleri programların seçilerek izlenmesi de izleyici ve okuyucuların kimliğini belirlemede ölçü olabilmektedir.

Gazeteler değişik kültür, yaş ve cinsiyetten insanlara göre içeriklerini düzenlemektedir. Okuyucu dünya görüşüne uygun yayınları izlemektedir. Bir yandan bilgilerine yeni bilgiler katarken, diğer yandan da görüşüne uygun içerikteki yazıları okuyarak doyum sağlamaktadır. Bu nedenle, insan gereksinimlerini araştırarak onları doyuma ulaştıracak içerikte gazete çıkarılmaktadır. Magazin gazetesi, fikir veya kültür gazetesi, spor gazetesi gibi gazetelerin var oluşu değişik sınıflardaki insanlara seslenebilme isteğinden kaynaklanmaktadır.

Çağdaş insan, içinde yaşadığı dünyada neler olup bittiğinden bilgi sahibi olmalıdır. Bir üyesi olduğu toplumunu birçok yönüyle tanımak zorundadır. İşte gazeteler, çevrede neler olup bittiğini haber veren araçlardır.

Ancak gazeteler haber ve bilgi verirken, kişileri ve yönetimleri karalayan, açıklarını yakalamaya uğraşan değil, eleştiren yol gösteren olmalıdır. Bu amacı güden gazeteler toplumda özeleştirici mekanizmasını geliştirir, insanların birbirlerine hoşgörülle bakmalarını, kendilerinin ve başkalarının hatalarını daha kolay görebilmelerini sağlar.

Zaten basının 4. kuvvet olarak kabul edilmesi onun toplumun ortak sesi olarak kabul edilmesindedir.

3. Kültür Gazeteciliği

Kültür kavramını toplum bilimcilerinin tanımlarından ortak bir tanımlamayla açacak olursak, insanın yarattığı maddi ve manevi değerlerin tümü diyebiliriz. Ve diyebiliriz ki yarattığı kültürden etkilenecek yeni kültürler yaratan insan ve insan toplulukları sürekli kültür değişimi içindedirler. Değişen teknolojinin yarattığı olanakların değişik yaşam biçimlerine uyabilmek için değişen insan yine bir kültür değişikliği yaratmak zorunda kalmaktadır. Değişime uymak istemediği için toplumla çatışan ve bu çatışma sonucu değişen insan yine bir kültürel değişim geçirmektedir.

İşte bu açıdan da kitle iletişim araçlarına önemli görevler düşmektedir. İnsanların değişen yaşam koşullarına uyum sağlamalarını kolaylaştıran kitle iletişim araçları olacaktır. Görsel iletişim araçları olacaktır.

İnsan bilgi ve eğitimi okullarda ortalama 25 yaşına kadar almaktadır. İş yaşamına atıldıktan sonra en önemli bilgi, eğitim kaynağı iletişim araçlarıdır. Çağımızın teknolojiye dönük yaşamı, kültür olgusunu yaratan kitap ve kaynaklardan kişiyi uzaklaştırmaktadır. Oysa kültür olgusu bireyin ve toplumun sağlıklı tercihlere yönelmesi bakımından yaşamsal bir önem taşımaktadır. Kültürsüz birey ve toplumlar geliştiği güzel yollara sürüklenebilirler. Coşkulu atılımlarla tehlikeli kitle yapısı içine girebilirler. İnsan yaşamı sürecinin büyük bir bölümünde eğitim işlevini gören basına önemli görevler düşmektedir. (Öktem,1986, s.243)

4. Üniversite-Gazete Ve Bilim İnsani-Gazeteci

Üniversiteler yüzyıllar önce az sayıda insanların eğitimine hizmet eden elit tabakaların eğitim-öğretim kurumları olarak kurulmuşlardı. Başka deyişle, üniversiteler, bugünkü gibi halka açık, halkın içinden gelenlerin girebildiği kurumlar değildi. Yetişkin ve seçkin insanların sadece bilim yapmak isteyenlerin bir araya gelmeleri üniversiteyi oluşturuyordu.

Bugün artık, Türkiye de dahil birçok ülkede üniversiteler, elit zümreye hizmet eden kurumlar olmaktan çıkıp, halka hizmet eden kurumlar haline dönüştü.

A.B.D'de, Avrupa'da ve Türkiye'de öğrenci sayıları on binlerle ifade edilen üniversiteler bulunmaktadır. Hatta bu sayı bazı üniversitelerde 50 binlere, 100 binlere çıkabiliyor. Üniversiteler artık kitleye eğitim götüren kurumlardır. Üniversiteler çağdaş bilgi bankalarıdır. Üniversiteler toplumun hafızasıdır. (Oğuz, 1990) Üniversiteler, toplumun gereksinmelerini ortaya koyan ve bu gereksinmelerin karşılanabilmesi için çözüm yollarını öneren kurumlardır.

Üniversitelerin görevi sadece öğrencilere bilgi yüklemek, diğer bir deyişle hafızalardaki bilgiyi aktarmak değil, asıl amaç öğrenciyi araştırma alışkanlığına yöneltmek araştırma alışkanlığını geliştirmektir. Üniversitelerin görevi düşünme yeteneğini, ufkunu geliştirici eğitimi vermektir.

Üniversiteler geleceği hazırlayan önemli merkezlerdir. Her şey orada yansız olarak incelenir, eleştirilir ve yeni gelişmelerin temelleri atılır, bilgi üretilir.

Biliminsanı, kişiyi ve toplumu ilgilendiren her konuda araştırmalar yapan ve sonuçları kamuoyunun bilgi ve yararına sunan uzman kişilerdir. Araştırma yaptıkları alanda gerçeklere ulaşmak amaçlarıdır. Bu açıdan baktığımızda, gazetecinin görevinin biliminsanının görevine benzediğini söyleyebiliriz. Gazeteci de olayların gerçeklerini araştırır. Olaylara objektif bakar. Olayları toplumun adına araştırır ve yayımlar. Olayların gerçeklerinden toplumu haberli kılar.

Bilim insanı ve gazetecinin amaçlarındaki bu benzer yanları ile onların çalıştıkları kurumlar arasında da benzerlik göstereceği yargısına varılabilir. Bir diğer deyişle, gazete yayım merkezleri ile üniversiteler arasında benzerlik vardır denilebilir.

Üniversitelerin temel amacı araştırma yapmaktır. Araştırmalarda elde edilen verileri değerlendirerek bir sonuca varır ve bu sonuçları topluma sunar.

Gazeteler de aynı şekilde, araştırılan toplumsal olayları objektif olarak yayımlar. Habercilikte esas olan objektiftir. Ancak olayların yorumu gazete yazarlarına aittir. Çünkü gazeteler yalnız haber vermez, fikir verir, düşünce aktarır. Olayların nedenleri hakkında uzmanların görüşlerini yayımlar.

Günümüzde gazeteciler artık, yalnız olayların yüzeysel şekli ile ilgilenmemekte, olayı doğuran nedenleri, kişi ve toplum üzerindeki etkileri, sonuçları ve sorunların çözüm yollarını da araştırmaktadır. Bu

nedenle, gazetelerin temel işlevi haber vermek olmakla birlikte, buna ek olarak kamu oyu oluşturma, gündemi belirleme gibi işlevleri de üstlenmişlerdir.

Gazetelerin yerellik ve ulusallıkları yanında uluslararası olma yönleriyle de insanların bilgi dağarcıklarına katkıda bulunanlar. Sadece yakın çevresinden ve ülkesinden değil, diğer ülkelerden, o ülkelerin insanlarından da haber verir. Okuyucular, gazetede yer alan yazılardan, kendi kültürlerinin, siyasi olaylarının yanı sıra diğer toplumlar hakkında da bilgi sahibi olurlar. Bu bakımdan gazetelerin kültür taşıyıcı özellikler vardır.

Günümüzde her kültürden, her yaştan ve her meslekten insan basının ürettiği haberleri tüketmektedir. Gazete bu eylemi ile halkı doğrudan doğruya etkilemekte ve sosyal bir kurum olarak kamuoyu yaratmakta, kamuoyuna yön vermektedir. Kendi yarattığı bu kamu oyunun kendisinin etkilendiği de bir gerçektir. Basındaki haberler, her şeyden önce, özellikle günümüz dünyasında ekonomik, siyasal ve sosyal yaşamı etkilediğinden, gazete topluma yön vermektedir. (İnuğur, 1982, s.21)

Ancak Üniversitenin gazetesi ideoloji gazetesinden farklı olacaktır. Çünkü bilim insanının, öğretim elemanlarının görevi öğrencileri şartlandırmak, onları kendileri gibi düşünmeye yöneltmek değildir. Öğrenciye düşünce yollarının açılması ve geliştirilmesi için fırsat verilmelidir. Çünkü bilimde kuşkuçuluk esastır. Bu nedenle üniversiteler eleştirilerin en rahat biçimde yapıldığı yerler olmak durumundadır. Kendi gazeteleri ile de bu görüşlerin kamu oyunun duyurulması kolay olacaktır.

Bilimsinin kendi gazetesinin olması, olayı bir başka önemli boyuta getirecektir. Yazılarıyla düşüncelerini halka daha kolay iletme olanağı bulacağı kuşkusuzdur. Okuyucu da daha güvenilir bir gazeteyle sahip olacaktır.

Sonuç

Günümüzde, insana kültür aktarmada ulaşması en kolay araç, televizyonun yanı sıra gazetedir. Gazetenin görsel iletişim araçlarına üstünlüğü, ışık olan her yerde, istenildiği zaman istenildi kadar okunabilmesidir.

İnsana bu kadar kolay ulaşabilen iletişim aracının kültürel işlevini üniversitelerin değerlendirmesinden daha doğal bir şey olamaz. Toplumun kültür düzeyini yükseltmede en önemli rol üniversitelerindir. Üniversiteler en üst eğitim-öğretim kurumlarıdır. Toplumun hafızaları ve aynı zamanda kültür bankaları diyebileceğimiz üniversiteler, ürettikleri düşünceleri gazeteleri aracılığı ile daha geniş bir toplum kesimine ulaştırabilirler. İnsanların kültürel açlığını giderebilirler. Toplum için araştırmalar yapan, yanlışları ve doğruları araştırıp bulan, daha bilgili insanları topluma kazandıran bu kurumlar, insanlara kendilerini ve toplumlarını yakından tanıma olanağı vereceklerdir.

Toplumun kültür kurumu üniversitelerin çıkaracağı gazete kuşkusuz bugünkü gazetelerden farklı olacaktır. Haberden çok hediye satan, pazarlamacılıkla geçinen gazetecilik anlayışı üniversite gazetesi kurallarıyla bağdaşmaz.

Üniversite gazetesi kültür gazetesidir.

Okuyucunun gazeteden beklediği asıl görev kendini toplumunu ve dünyasını gerçek yönleriyle tanıtmasıdır.

Kaynakça

- 1- İnuğur, M.Nuri): Basın Yayın Tarihi, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1982.
- 2- Öktem, Niyaz: Genç Gazeteciler Eğitim Semineri, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları. İstanbul, 1986.
- 3- Tokgöz, Oya: Temel Gazetecilik, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları. Ankara, 1981.
- 4- Oğuz, Orhan: Üniversitelerin Gelişimi ve Kültür, 6 Aralık 1990 Tarihinde Anadolu Üniversitesinde verdiği koferanstan.

